

gyűjtő: PONGRÁCZ VILMOS

gyűjtés éve: 1972.

TART.: ARATÁS, HORDÁS, CSEPLÉS MUNKATVENEI
ÉS NYOKÁSAI CSAKÁNT-KÖZSÉGBEN

4 lap

főlapozati rajzok: CSAKÁNT

szakrajzok: VII, A

PAPÍRIPARI VÁLLALAT

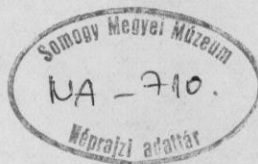

KISKUNHALASI GYÁRA

LELTÁRMONDÁS

ÁTVÉTELTE AZ EGYSÉGES LTK. 2001-es TETELÉ ANÓL

III/4/2.

2001

RIPPL-RÓNAI MÚZEUM KAPÓSVÁR

Aratás, hordás, cséplés munkamenetei és szokásai

Csákány községben.

Aratás, hordás, cséplés munkamenetei és szokásai

Csákány községben.

A mezőgazdasági munkák minden változata nehéz és fárasztó de benne van a jó gazda vérében, hogy betakarodáskor nem ismer fáradtságot és nyuzza magát a termés mielőbbi biztonságba helyezéséért - mondja Lutor Géza 71 éves földmives. Én életemben igen sokat dolgoztam, annak vagyok a nyomorékja. A helyi termelőszövetkezetnek is tagja voltam de néhány éve kénytelen voltam kilépni mert a társadalombiztosításhoz szükséges munkaegységet sem tudtam megdolgozni. Most 1 kh. háztáji földön vergődök de bár az se lenne; tudja, ha az ember ennyire tehetetlenné válik, teher az élet. Gyermekünk nincs s ha volna is, ki tudja hogyan állana mellénk.

Bizony így nehéz az élet de öreg napjaira gondolva kis vagyónukért talán meghuzódhatnak valamelyik szociális otthonban - próbálom vigasztalni Géza bátyámat.

Nem örvendetes megoldás de lehet, hogy szükségünk lesz erre a lépésre. Kidolgozott erős kezeit összekulcsolja és fáradtan néz maga elé.

Az aratás, hordás, cséplésről beszéljen valamit Géza bátyám, hogy volt ez régebben, mondjuk a maga legénykorában.

Kérésemre lassan, megfontolva válaszol.

A gabonát viaszérésben arattuk le mert így csekély volt a szemvesztés. Amint a harmat felszállt hozzá láttunk. A dült gabonát sarlóval arattuk ha pedig egyenesen állt akkor kaszáltuk. Mindenik kaszásnak volt egy marokszedője. Versengés még tréfából sem volt köztünk. Az aratás komoly munka, minden kalászra ügyelni kellett mert abban volt az évi kenyertünk és a vetőmag. A learatott gabonát kévébe kötöttük, keresztekbe / kepékbe / raktuk.

Egy keresztben 18 kéve volt. A legalsó kévét derékban visszátörtük, hogy a kalász ne érjen a földre. Erre helyeztünk kereszt alakban 4 x 4 kévét, tetejére még külön egyet, ez volt a pap. A keresztet 8-12 napig száradtak a mezőn. Ez idő alatt a magok megkeményedtek és kezdődhetett a hordás.

Az étkezéssel hogyan álltak, mit sütöttek-főztek az asszonyok az aratásban?

Ilyenkor beütött a csirkevész. A mészárszékben csak szombat és Vasárnap mértek húst. A télen levágott sertésnek csak sílány maradékai lógtak a padláson. Muszáj volt jól táplálkozni mert a sarló meg a kasza kivette az erőt az emberből. Frustokra /reggeli/ csirkepaprikást tálaltak, délben csirkeaprólékból levest, kirántott csirkét meg kalácsot adtak. Estére is akadt valami bár az embert jobban huzta az ágy mint a terített asztal. Az eleséget az asszonyok a kosarakban fejükön hozták s ha már közel jártak is nem volt illendő észrevenni mert megszolták volna, hogy lám ez nem a munkára figyel hanem a hasát lesi.

A hordás kalákában történt. Rokonság, jóbarátok segítették az embert. Néhány nappal előbb tudatni kellett velük, hogy dolgaikat e szerint osszák be. A hordás a meghatározott napon hajnalban kezdődött. Az nem volt hiba ha harmatos volt a kéve, fel-lerakásnál kifujta magát.

A szérüben a beálló és lerakódó szekérnek 4x3 m. méretű helyet saraboltak, /felkapáltak/ hogy a gabona szem ne hulljon a gyepre és könnyen összeseperhető legyen.

Amint a mezőről megérkezett az első szekér, kezdődött a lerakás. Az asztag helyére a két első kévét úgy dobták le, hogy kereszt formára essék, ez által a villámcsapástól megvédelmezi a mindenható. Az asztag rakásnál az volt a lényeg, hogy jól legyen völgyelve, tehát a közepén egy kévesornyit magasabbra rakták. Ez

a művelet beázás ellen biztosította az asztagot. Amikor már olyan magas volt, hogy szekérről nem tudták a kévét feldobni, "sekrestyét" tettek a derekába. Ez olyan 1 m.² deszkatákolmány volt, két hosszabb durungra erősítve és az asztagba beágyazva. Erről dobálták a kévét. Amikor az asztagot befejezték, a sekrestyét kihúzták belőle.

Asztagot rakni kevesen tudtak, jó szem és jó beosztás kellett hozzá. A cséplés sokszor elhúzódott de addig a rosszul rakott asztag is elferdült, sok esetben gerendákkal támogatták meg, hogy fel ne boruljon.

A szérűn két asztagrakóra volt szükség, az egyik kéz alá adta, a másik meg rakta. A mezőben 2-3 rakodó is dolgozott aszerint, hogy milyen távoli fekvésűek voltak a földek.

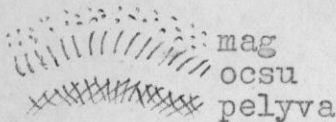
Étkeztetésről természetesen a gazda gondoskodott. Frustokra birka vagy borjupörkölt burgonyával, rizsával, savanyúságok, délben tyukhus leves, hus mártással, fánk vagy valamilyen diós, mákoskalács volt az ebéd. A bor sem hiányozhatott. Vacsorára rendszerint csirkepaprikás járta. Vacsorát azonban későn ettünk. Amint a hordás befejeződött, a jószágokat hazahajtottuk, kifogtuk és elláttuk bőséges takarmánnyal, hogy a következő napra erőt gyűjtsenek, aztán visszatértünk a gazdához. Az asztag tetejére szalmát raktunk, méter távolságra durungokat helyeztünk, hogy a szél le ne sodorja. Előfordult, hogy tartós esőt kapott s a teteje bizony beázott, kicsirzott s a kévét nehezen lehetett egymástól elválasztani. Ezeket a kévét újra megszárogattuk, cséplésük is külön történt s a csiros szemet a baromfiakkal etettük meg.

Amíg cséplőgép nem volt, kézicséppel csépleltünk, hárman-négyen. Ebben is kölcsönösen segítettünk egymásnak, hogy hamarább végezhessünk.

A sarabolt helyen a kéréket egyenes vonalba, kalászt-kalászs-
szal szembefordítva raktuk, aztán kioldottuk.

Cséplés közben a kézicsép nyelével megfordítottuk s az ellen-
kező oldalán is rácsépleltünk, hogy a szem minél jobban kiperegjen.
A szalmát kazalba raktuk. Tetőfödésre alkalmas kéréket nem oldottuk
ki csak meglazítottuk és a kalászt csépleltük, hogy a zsupszalma
törést ne szenvedjen. A gabona szemeket a sarabolás egyik végére
összegyűjtöttük majd szórással leválasztottuk. Nyárfából készült
kis szórólapáttal 3-4 m. távolságra félkörben előre dobtuk. A magok
súlyuknál fogva meszibb estek mint az ocsu és a peyva.

Az pcsut nyirágseprüvel leválasztottuk, a tiszta magot zsákba
gyűjtöttük és a ház padlására öntöttük. Itt az acélos száradásig
egyszer-kétszer lapáttal átforgattuk, nehogy összelegegjen. Örlésre
vetséhez azonban rostálni kellett mert gyom-magvak is vegyülte bele.

A cséplőgép álldás volt az életünkben, hosszadalmas, fárasztó
cséplési munkáktól szabadultunk meg. A cséplőgép mellett lévők nem
kalákában dolgoztak, hanem a géptulajdonos szerződtette őket. A
cséplés 10-én történt²¹-minden 10-ik mázsa a géptulajdonosé volt-
ebből elégitette ki a szerződött munkásait. Ezek^a naponta keresett
gabona mennyiségnek 5.5 %-át kapták együttesen. A cséplés befejez-
tével 8-10 q. gabonát kerestek fejenkint.

A cséplés befejezéséig mindenik munkás megkapta a járandó-
ságát s még külön italozás-mulatozással zárult a cséplőgéptulajdo-
nos és a munkások által összeadott pénz erejéig.

Ruzsárvilás
Csákány, 1942. Vm.